1. Ehliyet

ÖRNEKLER BULALIM

لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا

"Allah, bir kimseyi ancak gücü ölçüsünde mükellef kılar..."

(Bakara suresi, 286. ayet)

Yukarıdaki ayette altı çizili kısımla anlatılmak istenen durum nedir? Örnek vererek açıklayınız.

Ehliyet; insanın kendisine hüküm taalluk edecek bir durumda olması, teklife muhâtap olması, leh ve aleyhinde haklara sahip olmasıdır.[1]

Ehliyet sahibi bir kimseye din tarafından yöneltilen emir ve yasaklara **"teklif"**, bunlarla sorumlu olan kişiye ise **"mükellef"** denir. Mükellef olan kimse ehliyet şartını da taşıdığı için kendisine yöneltilen dinî yükümlülüklerden sorumludur. Dinen geçerli bir mazereti olmadığı sürece bu yükümlülükleri yerine getirmeyen mükellef yine din tarafından konulan yaptırımlarla karşı karşıya kalır.

Kişinin mükellef olabilmesi için, öncelikle kendisine teklif edilen yükümlülüğü yapabilecek güçte olması ve onu kendi iradesiyle yapması gerekir. Örneğin, bir kimse zekât ile sorumlu tutulabilmesi için belirli bir mali güce (nisap) sahip olmalıdır.

Teklif, mükellefin gücü oranındadır, onun gücünü aşacak boyutta olursa, sorumluluk ya tamamen düşer veya hafifletilir. Çünkü kolaylık İslam'ın temel prensiplerinden biridir. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de bu durum şöyle açıklanmıştır: **"Allah bir kimseyi ancak gücü ölçüsünde mükellef kılar..."[2]**

Kişinin mükellef olması için kendisine teklif edilen şeyi bilmesi gerekir. Allah (c.c) ile insanlar arasında elçi olan peygamberlerin temel görevlerinden birisi, Allah'ın (c.c) emir ve yasaklarını insanlara bildirmektir. Örneğin yeni Müslüman olduğu için namazın farz olduğunu bilmeyen bir kimsenin sorumluluğu, öğrendiği andan itibaren başlar. Bilmediği zamanlarda geçirdiği namazları kaza etmesi gerekmez.

1 Hayreddin Karaman, Mukayeseli İslam Hukuku, İstanbul 1986, 1, 178
2 Bakara suresi, 286. ayet.